Nr. 9 Koźmin, środa dnia 31 stycznia 1923 r. Rok 36

ORĘDOWNIK URZĘDOWY
POWIATU KOŹMIŃSKIEGO

Przedpłata: miesięcznie **450** mkp. | Wychodzi w środy i soboty | Ogłoszenia: mm 1-łam. 30 mkp.

Dział urzędowy

Nr. 37. **Państwowy Instytut Naukowo-Rolniczy w Bydgoszczy.**

Wydział chorób roślin.

RAK ZIEMNIACZANY

Jedną z najgroźniejszych chorób ziemniaka jest rak ziemniaczany.

Chore na raka ziemniaki zamiast zdrowych kłębów, mają pod krzami kłęby pokryte gąbczastemi naroślami, niezdatne do użytku. Kłęby takie bardzo łatwo się psują i gniją jeszcze w gruncie.

Przyczyną tej choroby jest niedostrzegalny gołem okiem grzybek, który zaraża młode kłęby. W miejscach porażonych powstają z początku małe żółtawe brodawki, które następnie coraz bardziej się rozrastają, wreszcie przyjmują kształt dużych chrobawych gąbczastych narośli, pokrywających znaczną część powierzchni kłębów.

Dochodzi czasami do tego, że samych kłębów rozpoznać nawet nie można i zamiast nich znajdujemy pod krzem rakowate bezkształtne masy.

Ziemniaki, dopiero co porażone, gdzie grzybek nie zdołał się jeszcze rozrosnąć, prawie nie różnią się wyglądem swym od zdrowych, nieraz też bywały, jako zdrowe, wysadzane. Przekonano się jednak, że z takich ziemniaków wyrastały zawsze krze chore, z kłębami rakowatymi, ale już w znacznie większym stopniu.

Tym sposobem przez wysadzanie niezupełnie zdrowych kłębów niebacznie rozplenić można zarazę.

Całe pola ulegają w ten sposób zniszczeniu.

Można sobie wyobrazić, jaką klęską jest dla gospodarza plon z takiego pola, lub ogrodu.

Ale co najgorszą, że klęska ta nie kończy się na jednym roku. Grzybek raka ziemniaczanego jest tak żywotny i odporny, że w gruncie porażonym nietylko zimuje, ale latami całemi się utrzymuje.

Trzeba więc być bardzo ostrożnym, aby sobie tej niebezpiecznej choroby skądkolwiek nie zawlec, aby pola swe i plony w czystości zachować.

Na chorobę raka ziemniaczanego najbardziej narażone są ogrody i małe gospodarstwa w miejscowościach fabrycznych, gdzie przez szereg lat wysadzają ziemniaki stale na tym samym kawałku ziemi.

Nie wszystkie odmiany ziemniaka są jednakowo wrażliwe na chorobę raka.

Z liczby dwustu z górą odmian ziemniaków, badanych pod względem ich odporności na porażenie grzybkiem raka ziemniaczanego, tylko niewielka ilość nie podlegała rakowi.

Oto nazwy niektórych odmian odpornych:

1. **Lech,** hodowli Dołkowskiego,
2. **Danusia,** hodowli Dołkowskiego,
3. **Juwel,** hodowli Richtera,
4. **Juli,** hodowli Paulsena,
5. **Isolde,** hodowli Paulsena,
6. **Ideal,** hodowli Paulsena,
7. **Roland,** hodowli Paulsena,
8. **Beseler,** hodowli Kamekego,
9. **Hindenburg,** hodowli Kamekego,
10. **Brocken,** hodowli Breustedta,
11. **Sechswochenlange,** hodowli Breustedta,
12. **Magdeburgera Blaue,** hodowli Thielego,
13. **Wohlgeschmack,** hodowli Troga,

Odmiana utrzymuje swoją odporność tylko w dobrych warunkach kultury, traci ją zaś, jeśli się znajdzie w warunkach nieodpowiednich i zacznie się wskutek tego wyradzać.

Aby się więc ustrzedz od zawleczenia niebezpiecznej choroby raka ziemniaczanego należy przedewszystkiem być ostrożnym przy sprowadzaniu nowych sadzeniaków. Kupować się powinno ziemniaki do sadzenia nie inaczej, jak pod gwarancją, że są zupełnie zdrowe i że pochodzą z miejscowości i z gospodarstw nie dotkniętych chorobą raka ziemniaczanego.

Dla utrzymania zdrowotności kultur należy przy uprawianiu ziemniaków stosować wszystko, czego roślino ta wymaga, a więc odpowiedni płodozmian, nawożenie i uprawę gleby.

W razie zaś pojawiania się pomimo to wszystko choroby raka na ziemniakach, albo choćby tylko przy podejrzeniu, że choroba ta się ukazała, należy niezwłocznie dać o tem znać wójtowi gminy z prośbą, aby zawiadomił władze o grożącem okolicy niebezpieczeństwie, aby je jeszcze zawczasu usunąć i chorobę w zarodku stłumić, a przynajmniej nie dopuścić do jej rozwlóczenia.

Chore na raka ziemniaki najlepiej jest odstawić z pola wprost do gorzelni, przy zachowaniu wszelkich ostrożności, aby po drodze nie rozrzucić ckorych kłębów i nie nawieźć ani nie nanieść na zdrowe pola ziemi z pól porażonych.

Jeśliby zaś kłęby chore miały być obrócone na karmę dla inwentarza, należy je naprzód sparzyć albo ugotować, aby zarazki grzybka zniszczyć.

Wszelkie pozostałe na polu odpadki, zgniłe kłęby i łęciny zebrać i najlepiej tuż na miejscu spalić.

Piwnice i doły, gdzie ziemniaki porażone były przechowane, należy gruntownie oczyścić i suto wapnem świeżem wybielić. Na gruntach, gdzie pojawił się rak ziemniaczany nie należy wysadzać innych odmian ziemniaków, jak tylko wyłącznie odmiany odporne.

Powyższe podaję ponownie do publicznej wiadomości. — Nr. dz. 288/23 St. I. —

Koźmin, dnia 25 stycznia 1923 r.

Starosta, Czarnecki.

Nr. 38. **Dodatki**
do rent z ubezpieczeń społecznych.

Na mocy rozporządzeń Rady Ministrów wypłacają urzędy pocztowe z polecenia Ubezpieczalni Krajowej w miejsce dotychczasowych dodatków następujące dodatki drożyźniane:

I. do rent z ubezpieczenia inwalidowego (za wlepiane znaczki) począwszy od 1 listopada 1922 r.

a) do każdej renty inwalidowej i na starość miesięcznie 8 000,— mk.
b) do każdej renty wdowiej 4 000,— mk.
c) do każdej renty sierocej 2 000,— mk.

II. do rent z ubezpieczenia urzędników prywatnych począwszy od 1 stycznia br.

a) do każdej renty dla niezdolnego do pracy miesięcznie 10 000,— mk.
b) do każdej renty starców 12 000,— mk.
c) do każdej renty wdowiej 5 000,— mk.
d) do każdej renty sierocej 2 500,— mk.
e) do każdej renty za zupełną sierotę 5 000,— mk.

III. do rent z ubezpieczenia od nieszczęśliwych wypadków, począwszy od 1 stycznia br.

a) dla uszkodzonych od 50—66 $^2/_3$ % miesięcznie 15 000,— mk.
b) dla uszkodzonych powyżej 66 $^2/_3$ % — 80 % miesięcznie 20 000,— mk.
c) dla uszkodzonych powyżej 80 — 100 % miesięcznie 30 000,— mk.
d) dla wdów, wnuków i zupełnych sierót miesięcznie 15 000,— mk.
e) dla każdej sieroty której jedno z rodziców pobiera dodatek 6 000,— mk.

Komunikaty, które w sprawie rent podano w tych dniach z strony niekompetentnej były nieścisłe.

— L. dz. 64/23 O. —

Poznań, dnia 10 stycznia 1923 r.
Ubezpieczalnia Krajowa w Poznaniu
Zarząd:
(—) Wybieralski

Powyższe podaję do wiadomości.

— Nr. dz. 52/23 U. Ub. I. —

Koźmin, dnia 27 stycznia 1923 r.
Przewodniczący Urzędu Ubezpieczeń
w zast. Andrzejczak.

Nr. 39. **W sprawie zgłoszenia się kandydatów na kurs oglądaczy mięsa**

Najbliższy kurs dla kandydatów na oglądaczy mięsa rozpocznie się w lutym wzgl. marcu br. w rzeźni miejskiej w Poznaniu lub Gnieźnie.

Kandydaci, którzy zamierzają w tymże Kursie brać udział, zechcą w przeciągu 8 dni po ukazaniu się niniejszego komunikatu w Orędowniku przesłać pisemne wnioski do tutejszego Starostwa.

— L. dz. 389/23 St. III. —

Koźmin, dnia 27 stycznia 1923 r.
Starosta, Czarnecki.

Dział nieurzędowy

Zmiany w rozkładzie kolejowym

z powodu otwarcia komunikacji z Niemcami.

Z dniem 1 lutego b. r. otworzono w komunikacji osobowej ruch graniczny między Polską a Niemcami przez Drawski Młyn, Leszno, Rawicz i Zduny. W związku z tem uległy zmianom rozkłady jazdy niektórych pociągów odcinkach zaprow. nowe pociągi.

Przez Zduny: Na linji Krotoszyn—Zduny i Krotoszyn — Ostrów Wkp. zaprówadzono nowe pociągi 1234/1235, 1144/1145, 1236/1237.

Poc. 1234 Krotoszyn odj. 9,05, Zduny przyj. 9,17, tutaj zabiera podróżnych przybyłych z Niemiec poc. niem. 809, który przychodzi do Zdun o godzinie 8,27. Pociąg niem. 809 ma połączenie z Wroławiem (odj. 5,21), Oels (odj. 6.23), Militsch (odj 8,08), pociąg 1235 Zduny odj. 9,40, Krotoszyn przyj. 9,50. Następnie, ażeby dać możność podróżnym przybyłym z Niemiec dostania się do Ostrowa względnie Poznania i Warszawy, poprowadzono pociąg 1235 z Krotoszyna do Ostrowa Wkp. pod Nr. 1144 Krotoszyn odj. 9,56, Ostrów Wkp. przyj. 10,49. Tutaj otrzymuje połączenie do pociąg 527 w kierunku Poznania i pociąg 514 w kierunku Warszawy. Pociąg 1145 Ostrów Wkp. odj. 13,20, Krotoszyn przyj. 14,08. Pod tym Nr. kursuje dalej tylko w dnie powszednie jako poc. szkolny z Krotoszyna do Krobi w dotychczasowym rozkładzie jazdy.

Celem dania możności podróżnym dostania się do Zdun wzgl Niemiec, zaprowadzono nowy poc. 1236 Krotoszyn odj. 19,30, Zduny przyj. 19,40. Tutaj otrzymuje połączenie do niem. poc. 808, Zduny odj. 20,40, który przychodzi do Militsch 20,58, Oels 23,03 Breslau Hbf. 20,12.

Ruch w Towarzystwach

Komunikat:

Członkom Stowarzyszenia Urzędników P. K. i S. na powiat koźmiński T. z. w Koźminie komunikujemy co następuje:

1. Zwracamy ponownie uwagę na nasz komunikat w „Orędowniku" nr. 7 i prosimy o liczne wzięcie udziału we wieczorku, który w wtorek, dnia 6. lutego br. o godz. 8-mej wieczorem na sali p. Mrozkowiaka w Koźminie urządzamy zaznaczając, **że członkom specjalnych zaproszeń nie wysyłamy.**

2. Zachęcamy do wzięcia udziału we wieczorku, który Filja nasza Pogorzela w sobotę dnia 3 lutego br. o godz. 7[30] na sali p. Gabryelczyka w Pogorzeli urządza.

3. **Czyste zyski z wieczorków służyć mają na cele naukowe Stowarzyszenia.**

Zastępca Przewodniczącego	Sekretarz
Nowakowski	Andrzejczak
Burmistrz	St. sekr. pow.

Filja Stow. Urzęd. P. K. i S. w Pogorzeli urządza w sobotę, dnia 3-go lutego 1923 r. o godz. 7$^1/_2$ wieczorem na sali p. Gabryelczyka (hotel przy dworcu)

WIECZOREK

połączony z tańcami, wspólną kawą i niespodziankami, na który się wszystkich członków tutejszej filji, Stow. Urzęd. w Koźminie i filji w Borku uprzejmie zaprasza. Wstęp na salę 1 000,— mk.

Zarząd:

Przewodniczący	**Sekretarz**
Szatkowski	**Otte**
Komisarz obw.	**nauczyciel**

Odezwa

Dzień Wstrzemięźliwości i ofiary 2 lutego 1923 r.

Coraz bardziej przenika do świadomości społeczeństwa polskiego przekonanie, iż pijaństwu, które nawet obecnie, mimo szalejącej drożyzny, szerokie zatacza kręgi i już we wszystkich stanach znalazło niestety licznych zwolników, należy na nowo wypowiedzieć walkę. Do zwycięstwa w tej trudnej walce przyczynić się powinno zarówno państwo jak i społeczeństwo. Niechaj drugi sejm polski uzupełni ustawę przeciwalkoholową, niechaj władze państwowe troszczą się należycie o przeprowadzeniu ustawy. Pamiętajmy jednakże, iż wszelkie zabiegi państwa będą bezskuteczne, dopóki w łonie społeczeństwa nie dokonują się pod tym względem zmiany w poglądach, obyczajach i urządzeniach publicznych. Do tego celu zmierzały i zmierzać pragną nadal polskie organizacje przeciwalkoholowe. Niestety obecnie warunki ekonomiczne nietylko utrudniają ich pracę, ale wprost zagrażają istnieniu jedynej w Polsce centrali przeciwalkoholowej t. j. Składnicy Abstynenckiej w Poznaniu. Wstydem i hańbą byłoby dla Polski, gdyby ani jednej nie zdołała utrzymać centrali przeciwalkoholowej, gdyby ruch przeciwalkoholowy miał upaść dla braku funduszów. Niechaj tedy w dniu 2 lutego 1923 roku, w Dniu Wstrzemięźliwości i Ofiary, każdy Polak i każda Polka odmówią sobie wydatku niepotrzebnego, niechaj złożą na ołtarzu Ojczyzny stosowną do osobistych stosunków ofiarę na oświatę i pracę przeciwalkoholową. Rodacy! Ojczyzna nasza odzyska szacunek świata, skoro w niej zamieszka trzeźwość i oświata!

Pamiętając o tem, nie skąpmy grosza na polski ruch trzeźwości!

Zarząd Główny Związku Stow. Katolików Abstynentów (daw. Wyzwolenie)

Prof. Dr. P. Gantkowski, prezes. E. Bartkowski, Kapitan Wł. Bernaciak, kolejarz. Ks. Prob. F. Bocian. Ks. T. Gałdyński, sekr. gen. St. Haremza, introligator. Prof. Dr. J. Kostrzewski. Ks. Prob. K. Niesiołowski. Prof. Dr. E. Piasecki. A. Waczyński, kupiec.

Komunikaty

Składnica Abstynencka w Poznaniu poleca gorąco, aby w dniu 2-go lutego 1923 r., a przynajmniej w przeciągu lutego b. r. stowarzyszenia oświatowe poświęciły wykład sprawie alkoholizmu. Składnica abstynencka wyda niebawem jednodniówkę, która dostarczy prelegentom wiele ciekawego materjału. Kuratorjum poznańskiego okręgu szkolnego zarządziło również wykład o alkoholiźmie na luty b. r. po szkołach średnich. — Stowarzyszenia zechcą po wykładzie zebrać składkę dobrowolną na ruch przeciwalkoholowy i przesłać do Składnicy Abstynenckiej w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego 1 (P. K. O. Poznań 200 424).

Uznając potrzebę akcji przeciwalkoholowej w Polsce, administracja naszego pisma chętnie pośredniczy w przyjmowaniu datków na cel powyższy przez cały miesiąc luty b. r. Z składek do nas nadesłanych będziemy kwitować (przyp. Red.)

Ruch wydawniczy

Jednodniówka poświęcona wyzwoleniu narodu polskiego z pęt alkoholizmu — wydana przez Związek Stowarzyszeń Katolików Abstynentów w Poznaniu — z okazji „Dnia Wstrzemięźliwości i Ofiary" 2. 3. 23 r. zawiera następujące artykuły:

1. I tego nie zaniechać. — Ks. Prob. Niesiołowski, 2. Umiarkowanie czy wstrzemięźliwość — W. K., 3. Czem zastąpić alkohol w życiu jednostki i narodu — referat kongresowy Ks. Prob. Niesiołowskiego, 4. O leczeniu alkoholików — referat kongresowy p. prof. Gantkowskiego, 5. Pomoc państwa w walce z alkoholizmem — Cz., 6. Co sądzić o monopolu spirytusowym, — ski., 7. Z dziejów karczmy w Polsce — A. W. 8. Szkic dziejów ruchu abstynenckiego w Polsce, — ski. 9. Ilo spirytusu wysyłamy, a ile zużywamy, 10. Do polskich kolejarzy — Wł. Bernaciak, 11. Za perły królowej...........

Cena jednodniówki wynosi 1 000 mk. — Do nabycia za pośrednictwem księgarń chrześcijańskich lub bezpośrednio w Składnicy Abstynenckiej w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego 1.

Wiadomości pozamiejscowe

Nagrodę za zwalczanie przemytnictwa. Została ogłoszona ustawa, według której nagrody za współudział w wykryciu przestępstwa przemytnictwa lub też za nieumożliwieniu przemysłu wynoszą: w razie przytrzymania przestępcy i towaru od 40 do 75 procent wartości przemytu, w razie przytrzymania samego tylko towaru od 30 po 60 proc. wartości.

Nakładem i drukiem Edwarda Kraszewskiego w Koźminie.
Odpowiedzialność Dział urzędowy Starostwo. Dział nieurzędowy Edward Kraszewski w Koźminie. Telefon 34